

Welfare hospodářských zvířat

Definice a hodnocení

Moderní technologie chovu zvířat vytvářejí úplně odlišné podmínky prostředí, než jaké jsou ve volné přírodě, anebo ve tradičních chovech.

Zvířata nemají možnost projevit svoje přirozené chování, proto naopak, často zaznamenáváme **chování abnormální.**

Původ slova „welfare“

Velferth – staronorské slovo odvozené ze slova „dobré“ (val) a „cesta“ (fara), podobné slovo je dnes používáno v němčině = **wohlfahrt**, v angličtině – **farewell**

v románských jazycích – pojem je založen na „**beeing good**“ – ve španělštině – **bienestar**

ve francouzštině – **bien-être**

v portugalskéštině – **bemestar**

v USA – **well beeing**

Ruth Harrison – „Animal Machines“
(1964) – průlom na poli ochrany
hospodářských zvířat, otevřena cesta
pro diskusi.

Brambellova komise (1965) provedla
inspekci životní pohody hospodářských
zvířat, navrhla, že zvířata by měla mít
přinejmenším svobodu „vstát, lehnout si,
otočit se, očistit si tělo a natáhnout
končetiny“ = 5 svobod

1993 – Farm Animal Welfare Council (FAWC) –
nastavila ustanovení 5ti svobod a definovala ideální
stav pohody zvířat:

Svoboda od žízně, hladu a podvýživy – bezproblémovým
přístupem k čerstvé vodě a krmivu dostačujícím k zachování
zdraví.

Svoboda od nepohodlí – poskytnutím vhodného prostředí včetně
přístřeší a pohodlného místa k odpočinku.

Svoboda od bolesti, zranění a nemoci – pomocí prevence nebo
rychlé diagnózy a léčení.

Svoboda uskutečnit normální chování – poskytnutím
dostatečného prostoru, vhodného prostředí a společnosti zvířat
téhož druhu.

Svoboda od strachu a úzkosti –
zabezpečením podmínek a zacházení,
jež vylučují mentální strádání.

Aplikace pěti svobod ukazuje na tyto skutečnosti:

1. Kritéria poskytují **soubor pravidel** pro porozumění životní pohodě tak, jak ji vnímají sama zvířata a tím pro takové **úpravy prostředí**, které můžou sladit oprávněné potřeby pro zvířata s neméně oprávněným provozním cílem producentů.
2. Pět svobod ukazuje, že všechny komerční systémy chovu mají své **silné a slabé stránky**.
3. Nebezpečné je zanášení **antropomorfismů** do hodnocení pohody zvířat!

Srovnání životní pohody nosnic v bateriových klecích a v chovech s venkovním výběhem za použití koncepce pěti svobod

	bateriové klece	venkovní výběh
hlad a žízeň	uspokojeny	uspokojeny
pohodlí: - tepelné - fyzické	dobré špatné	proměnlivé obvykle dobré
zdraví: - nemoci - bolest	vzácné chodidla a nohy	parazité (?) poranění
chování	velmi omezené	kanibalismus(?)
strach a stres	frustrace	agorafobie

Termín welfare můžeme nejjednodušeji vysvětlit, že to je stav, jak se zvíře cítí. Pohoda může být velmi dobrá až velmi špatná (nepohoda).

Pohoda (welfare) je to komplexní stav duševního (mentálního) a fyzického zdraví, při kterém je zvíře v harmonii s prostředím.

Welfare požaduje takový psychický stav zvířete, který vyjadřuje: spokojenost, vyrovnanost a pohodu.

Welfare je směr, který se zabývá správným zacházením se zvířaty: v chovech, při transportu, na jatkách, řeší pohodlí zvířat, jejich zdravotní stav, fyzické i psychické potřeby.

[video](#)

Pojem “Pohoda“ souvisí s biologickými disciplinami:

Etologie

- preferenční testy, stereotypie, poruchy chování, motivace

Sociobiologie

- adaptace, vyrovnávání se s prostředím

Psychologie

- deprese, frustrace

Fyziologie

- užitková kritéria, konstituční fyziologie, krevní obraz, infekce

Morfologie

- tělesné anomálie, poranění, histologie

Patologie

- nemocnost, úmrtnost (morbidity)

Endokrinologie

- stresové odpovědi, endogenní opiáty

Imunologie

- imunitní odpovědi, obrana organismu

Definice welfare

Dřívější definice – charakteristika pohody jako stavu, kdy je zvíře v harmonii se svým prostředím.

Dalším pohledem na definování pohody zvířat je, že součástí welfare není jen fyzické, ale i psychické zdraví. Životní pohoda každého zvířete je dána stavem jeho mysli a těla, tím, jak se cítí ve škále pohybující se od požitku k utrpení a tím, zda je schopno se udržovat mentálně a fyzicky v dobré kondici.

Má-li zvíře dosáhnout pocitu mentální pohody, musí mu dovolit fyzické a sociální prostředí jednat tak, aby se vyhnulo hladu, žízní, strachu, bolesti, frustraci a stresu dříve, než intenzita těchto potenciálních zdrojů utrpení příliš naroste.

American Veterinary Medical Association (AVMA)

Zvíře má dobrou pohodu, když je zdravé, má dostatečnou a vhodnou výživu, cítí se v bezpečí, pohodlně, může projevovat přirozené chování a netrpí nepříjemnými stavy jako je bolest, strach a stres.

1. Rozumné využití zvířat pro lidské účely a to jak společenských zvířat, potravinových zvířat, zvířat chovaných pro práci, výstavy, tak i pro výzkum vedoucí ku prospěchu lidí i zvířat a odpovídající přísaze vet. lékaře.
2. Rozhodnutí týkající se péče o zvířata, jejich využití a welfare by se měla zakládat na rovnováze vědeckých poznatků a profesního posouzení s přihlédnutím k etickým a společenským zásadám.
3. Zvířatům musí být poskytnuta voda, potrava, vhodné zacházení, zdravotní péče a vhodné prostředí vzhledem jejich využití, s ohledem na jejich biologický druh a chování.
4. O zvířata by mělo být pečováno tím způsobem, aby byl minimalizován strach, bolest, stres a utrpení.
5. Postupy týkající se ustájení, managementu, péče a využití zvířat by měly být kontinuálně hodnoceny a v případech, kdy je to indikováno, by měly být nahrazeny nebo vyladěny.
6. Ochrana a management populací zvířat by měly být humánní, společensky odpovědné a striktně vědecky prozíravé.
7. Zvířata by měla být ošetřována s respektem k jejich životu, a když je to nezbytné jim poskytnout humánní smrt.
8. Veterinární profese by se měla snažit zlepšovat zdraví a welfare zvířat na základě výsledků vědeckého výzkumu, vzdělání a v souladu s vývojem legislativy.

Pohoda zvířat (welfare)

Slovo „welfare“ má dva významy (J. Webster):

1. Popis fyzického a mentálního stavu zvířete vzhledem k jeho fyziologickým a behaviorálním potřebám.
2. Zvýrazňuje také hledisko morální. Je odvozována z víry, že zvíře může mít pocity, které můžeme interpretovat jako bolest a utrpení a proto máme povinnost před nimi chránit zvířata v naší péči.

Nová generace etologů:

Marian Dawkins (1980), psycholog **Fred Toates** – vypracovali metody studia vědomí zvířat na rozdíl od zjednodušené Pavlovově teorii „podnět-odpověď“. Nový přístup klade zvířatům přesné otázky v podobě, které mohou rozumět.

Marian Dawkins – definice welfare připouští, že chování zvířat je motivováno potřebami, jak najít uspokojení nebo jak se vyhnout bolesti.

Mnoho těchto emocí je spojena s primitivními pocity jako je hlad, bolest, úzkost. Některé druhy zvířat zažívají také vyšší pocity jako je přátelství, zármutek nad ztrátou.

Prožívají opravdu všechny živočišné druhy utrpení a pokud ano, jak?

Základním omezením posuzování ochrany zvířat z hlediska morální filozofie je skutečnost, že **pro zvířata není důležité to, co si myslíme nebo pocítujeme, ale to, co děláme!**

**Co si žádají sama zvířata?
Jak to cítí ona?
Jak vnímají kvalitu svého vlastního
života?**

**Při zkoumání těchto otázek je třeba čerpat informace
z fyziologie, etologie a psychologie a k tomu přidat
zdravý rozum a cit pro zvířata!**

Definice welfare

- **D. Fraser and Broom** (1990) – životní pohoda závisí na tom, jak se zvíře dokáže vyrovnat se svým okolím
- **J. Webster** (1999) – pohoda zvířete je určena jeho schopností se vyhnout strádání a zachovat si zdatnost.

Brouček a kol. (1993) - dynamický, různorodý, komplexní stav sloužící k zajišťování přirozeného druhového chování přizpůsobeného průběhu životních pochodů.

Doležal a Bílek (1996) - stav, kdy zvíře zůstává v dobrém zdravotním stavu (objektivní hledisko) a podle vnějších známek se v daném prostředí cítí v dostatečné pohodě (subjektivní hledisko).

Večerek a Večerková (2000) - prožívání života individuem zvířete na úrovni spokojenosti v určitém časovém intervalu.

Ondrašovič a Sokol (1995) - jedná se o podmínky chovu, kde zvířata mají pohodlí, tzn. že chovatelské prostředí vyhovuje jejich fyziologickým požadavkům a během odchovu nejsou týrána nevhodně používanými technologickými zařízeními nebo nevhodnými postupy při krmení, ošetřování a dalších úkonech souvisejících s chovem.

D. Fraser (2004) představuje tři přístupy k chovu zvířat a hodnocení jejich welfare:

První pohled zastávají producenti – za klíčové kritérium welfare považují biologické fungování.

Druhý přístup – zastáván vědci zabývajícími se welfare a klade důraz na emoční stav zvířete.

Třetí přístup – klíčové je nechat zvířata žít jejich přirozený život, aby mohla svobodně projevit své chování (spotřebitelé).

Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely (1976) - Rada Evropy.
ČR k této dohodě přistoupila v roce 1998.
Dohoda stanovuje, že s hospodářskými zvířaty se má zacházet s respektem k jejich fyziologickým a etologickým potřebám.

Dohoda se vztahuje na výživu, ošetřování a ustájení zvířat zvláště v moderních systémech intenzivních chovů.

Welfare je nejstručněji řečeno pojmem pro vyjádření kvality života zvířete. To vyjadřuje **Strategie EU pro podporu dobrých životních podmínek zvířat 2011-2015** – cílem je zajistit všem zvířatům v Evropě život hodný žití. Lze tomu rozumět tak, že kladné stránky života a prožívání by měly v životě zvířete převládnout nad zápornými.

Odborníci se shodují na třech složkách welfare:

1. jak se zvířeti daří po stránce fyzické,
2. jak se cítí, jak život prožívá po stránce psychické,
3. do jaké míry může žít způsobem, který je přirozený pro daný druh.

Hodnocení welfare

- využití 5ti svobod,
- metody založené na hodnocení a dodržování minimálních standardů upravených legislativou,
- indexové koncepce.

Metody hodnocení pohody zvířat

- 1) **Indikátory na úrovni stáda (stáje) - založené na faktorech charakterizujících prostředí**

2) indikátory na úrovni jednotlivých zvířat – založené na měření reakcí zvířat na specifické prostředí – chování zvířat, zdraví a fyziologické parametry

DĚKUJI ZA POZORNOST